

Et museum samler da på gamle ting?

af Marianne Sørensen

Museum Thy er et statsanerkendt museum, som arbejder ud fra museumslovens fem »søjler«: indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling. Denne artikel kigger nærmere på den første søjle – hvad samler et museum egentlig på?

I et museums samling ligger den lokale hukommelse, erindring og fortælling, og samlingen er ryggraden i formidlings- og forskningsarbejdet. Museum Thy observerer, dokumenterer, undersøger og forsker i et forsøg på at bevare fortællingen om Thy og thyboerne. Nye som gamle genstande indsamles, den fysiske kulturarv registreres og dokumenteres, og der samarbejdes med andre kultur- og forskningsinstitutioner. Når thyboerne deler deres fortælling og overdrager genstande til museet, bidrager de til museets arbejde med at bevare fortællingen om Thy og thyboerne og – i et større perspektiv – til fortællingen om Danmark og danskerne. Det er thyboernes engagement og imødekommenhed over for museet, der muliggør alle de projekter, som museet deltager i. Det er vores fælles fortælling, og museet gør sit bedste for at passe på den.

Spørgsmålet i denne artikels titel er netop den forventning, Museum Thy ofte møder, når lokale borgere henvender sig med genstande, som de ønsker at overdrage til museet. Genstandene i vores udstillinger og på vores magasiner viser, at museet samler på gamle ting. Det er genstande, der er blevet indsamlet i de mere end hundrede år, der har været museer i Thy. Men en genstand behøver ikke at være gammel, før den er relevant for et museum. Én af de største udfordringer, museerne står over for i dag, er at dokumentere og indsamle genstande og viden fra vores egen samtid.

Derfor har Museum Thy et særligt fokus på perioden fra ca. 1970 og frem til i dag. Denne periode er kun mangelfuldt repræsenteret i vores samling, hvilket kan gøre vores arbejde inden for søjlen *formidling*

problemfyldt. Dette var bl.a. aktuelt ved særudstillingen »Kvindelig i Thy«, der kunne ses på Thisted Museum i sommeren 2015. Udstillingen var en markering af hundredåret for grundlovsændringen, der gav kvinder, tyende m.fl. valgret.

En del af udstillingen var bygget op omkring en tidslinje, der viste udviklingen i kvinders rettigheder i det danske samfund, sammen med en tekstiludstilling, der viste udviklingen i kvindemoden gennem de hundrede år. Planlægningen viste sig som

Telefonen med håndsving er et eksempel på en ældre genstand fra museets magasin.

Fotografi fra privat familiealbum til udstillingen Kvindeliv i Thy.

noget af en udfordring, da der skulle findes kvindetøj fra 1970 og frem; museet havde simpelthen ikke ret meget tøj fra den periode i tekstilsamlingen. Den samme problemstilling opstod, da tekstiludstillingen skulle understøttes af fotografier af kvindemode. Hverken museet eller Lokalhistorisk Arkiv havde ret mange billeder af kvindemode i perioden. Løsningen blev, at museet måtte låne tøj og fotografier fra thyboer, der havde noget liggende i deres gemmer.

VI SIGER ALTID NEJ TAK MED ET SMIL

Museum Thy er meget interesseret i både fotos og genstande fra 1970'erne til i dag. Det gælder alt fra tøj til brugsgenstande. Det eneste krav er, at genstanden har en relation til Thy eller en thybo. Men det kan være svært at gennemskue, hvad et museum er interesseret i. Museet samler på genstande, der er flere tusind år gamle – men i princippet også på genstande, der blev produceret i går. Vurderingen af om en genstand er relevant at inddrage i samlingen ligger ikke så meget på genstandens alder, men i dens

proveniens – hvilken historie kan genstanden være med til at fortælle? Derfor kan det på forhånd være svært at vide, om et museum er interesseret i en konkret genstand, som man har liggende derhjemme. Der er ikke andet at gøre end at kontakte museet.

Der er heldigvis mange thyboer, der tænker på Museum Thy, når de rydder op i deres gemmer. Det betyder også, at museet jævnligt må takke nej til en genstand, men det sker altid med et stort smil og taknemmelighed. Der bruges en del tid på at besvare telefonopkald eller tage på besøg hos folk, der har genstande, som de mener, kunne være interessante for museet at kigge på. Men det er tid, der er givet godt ud, for hvis thyboerne ikke selv henvendte sig til museet, ville man heller ikke blive tilbudt de genstande, der ender med at blive inddraget i samlingen. Uanset om museet siger ja tak eller nej tak til

Museet var ude at se på en gammel barnevogn, men måtte desværre sige nej tak. Til gengæld hjemtog man denne beholder fra 1930'erne, hvor Dragsbæk også producerede sæbespaaner. Den var klar til at blive smidt ud, da museet reddede den.

en genstand, så er det med lige stor taknemmelighed over at thyboerne har tænkt på os.

THYBOERNES HISTORIE ER EN DEL AF DANMARKSHISTORIEN

Samlingen er som nævnt rygraden i et museums forsknings- og formidlingsarbejde. Dermed er den indsamling, der foretages i dag, grundlaget for fremtidens forskning og formidling. Nogle gange er museet aktivt opsøgende for at indsamle ny viden. Det sker som led i større eller mindre projekter.

Ét projekt fører ofte et nyt med sig. For eksempel har Museum Thy i flere år arbejdet med forskellige delprojekter under den overordnede titel ”Tro i Thy”. Ét af de første projekter var en mindre undersøgelse om kloge koner og mænd i Thy, igen med både et fortidigt og nutidigt perspektiv. Det seneste er et treårigt ph.d.-projekt (2013-16) om Indre Mission i Thy fra ca. 1950 og frem til i dag.

Ph.d.-projektet er blevet til i samarbejde med Aalborg Universitet. Deltagelse i faglige netværk med andre forsknings- og kulturinstitutioner er en fast del af Museum Thys arbejdsgang og sikrer at det arbejde, museet foretager, bliver løftet til et andet niveau. På den måde bidrager lokalhistorien i Thy til en forståelse af en national samfundsudvikling – arkivar Jørgen Dieckmann Rasmussen har beskrevet det således, at »(...) *man ingen national historie har, før man har en lokalhistorie.*«¹

Lokalhistorien kan være med til at skabe historiebevidsthed, fællesskabsfølelse og identitet. Lokalhistorien kan være med til at give folk indblik i og viden om, at de selv og deres hverdag er del af en større historisk fortælling. Lokalbefolkningens bevidsthed om at deres egen fortælling er en del af historien er hvad der gør historie til et samfundsrelevant fag,² og dermed får lokalhistorien mening og et videre sigte. Eller som arkivar og lokalhistoriker Knud Prange opsummerer det: »(...) *lokalhistorien må karakteriseres som en samfundsrelevant disciplin, som har en egenverdi.*«³

Denne form for historisk forskning, som tager udgangspunkt i det meget nære, lokale miljø for at udfolde større sammenhænge, kaldes også *mikrohisto-*

Indsamlingsbøsse fra Ydby, som museet har modtaget i forbindelse med projektet om Indre Mission.

rie og bidrager til at påvise forskellige forhold fra egen til egen – det være sig økonomiske eller sociale variationer – der risikerer at gå tabt i mere traditionel makrohistorisk forskning, hvor man i stedet kigger på historien oppefra og ned.

Fremstillingen af lokal og national historie i et gensidigt sammenspil, hvor begge niveauer har lige vægt og værdi, er et udgangspunkt, som museet arbejder efter, både inden for indsamling, forskning og formidling. Et aktuelt eksempel fra 2016 er en undersøgelse af sommerhusejere ved Limfjorden. Det er et projekt, hvor det indsamlede materiale i skrivende stund stadig er ved at blive analyseret, men projektet dækker netop perioden fra 1970 til i dag. Undersøgelsen er en del af et større projekt i samarbejde med fem andre museer ved Limfjorden og Aalborg Universitet. Fælles for alle museernes lokale undersøgelser er det overordnede spørgsmål: »Hvorfor sommerhus ved Limfjorden?« Museum

Indkørslen til Amtoft sommerhusområde.

Thy undersøgte desuden relationerne mellem Amtoft sommerhusområde og den nærliggende landsby. Resultaterne af undersøgelsen bliver publiceret i en artikelsamling i foråret 2017.

Museum Thys deltagelse i sådanne projekter bidrager til forståelse af sommerhuslivet i vores del af Limfjorden, men samtidig bliver den frembragte viden og de dragne konklusioner sat ind i en større sammenhæng, der kan bidrage med ny viden om sommerhuslivet i Danmark i den periode, hvor sommerhuse udviklede sig til ikke længere kun at være for det bedre borgerskab. Perioden hvor arbejdsmanden fik ferie, sommerhus og bil.

Sommerhusejerne og landsbybeboerne i Amtoft var meget imødekommende i forhold til at stille op til interviews og svare på spørgeskemaer. Museum Thy møder generelt stor velvillighed overalt i lokalområdet, og det er med stor ærefrygt og respekt, museet indsamler fortællingen om thyboerne. For at kunne deltage i sådanne forskningsprojekter er vi helt afhængige af at lokale borgere vil bidrage med deres fortælling. Vi kan ikke sige tak nok for den tillid, thyboerne viser os, når de betror deres per-

sonlige fortælling til museet. Fortællingerne indgår i museets viden om Thy og bliver dermed en del af den viden, som museet bidrager med til større forskningsprojekter og til den generelle viden om Danmarkshistorien.

KAPITEL 8 – DEN FYSISKE OG DEN MENTALE KULTURARV

Det noget indforståede museumsbegreb »kapitel 8-arbejde« henviser til museumslovens kapitel 8, som behandler museernes samarbejde med kommunernes planafdelinger om at sikre væsentlige kulturhistoriske værdier i det fysiske landskab. Det gælder enkeltbygninger såvel som hele kulturmiljøer.

Et kulturmiljø skal ifølge Slots- og Kulturstyrelsens officielle definition forstås som »et geografisk afgrænset miljø, som i sin helhed og fremtræden afspejler væsentlige træk af den samfundsmæssige udvikling«. Det indebærer blandt andet at museet kommenterer på forslag til lokalplaner, kommuneplaner og regionsplaner i høringsfasen. Museet er et rådgivende organ, der forsyner den kommunale forvaltning viden om den kulturhistorie, der er knyttet til en konkret bygning eller et kulturmiljø.

Det er med andre ord museets opgave at klæde kommunens planlæggere ordentligt på, så de har et så bredt grundlag som muligt at træffe deres beslutninger på. Bliver beslutningen nedrivning, møder museets medarbejdere op for at registrere og dokumentere bygningens fysiske udseende på nedrivningstidspunktet. De forskellige ændringer, der er fortaget siden bygningen blev opført, noteres og bygningen gennemfotograferes og opmåles til museets arkiv.

Ved en nedrivning hjemtages nogle gange bygningsmateriale som døre, vinduer osv. Andre gange har de sidste beboere efterladt sig spor eller genstande, som museet får lov til at gennemgå og eventuelt udvælge til at indgå i samlingen. Andersens Konditori i Bredgade, Hurup var fyldt med genstande fra konditorfamiliens liv i huset siden 1947. Bygningen skal rives ned, nok i løbet af 2017. Museet har derfor gennemregistreret og -dokumenteret bygningen og hjemtaget adskillige genstande. Familien

Andersen havde også efterladt sig flere hverdagsgenstande fra blandt andet 1970'erne, som museet hjemtog for at supplere den del af samlingen, der omhandler denne periode.

Indsamling handler dog ikke kun om genstande og fysiske levn, men mindst lige så meget om den såkaldt *immaterielle* kulturarv: Fortællinger, erindringer, skik og brug m.m. Konditoriet var i mange år et samlingspunkt i Hurup, og en stor del af den ældre befolkning har minder om konditoriet og familien Andersen. Der er en kollektiv erindring knyttet til bygningen. Det var her, de unge par mødtes til en kop chokolade inden de gik i biografen. Før fjernsynet blev almindeligt udbredt, tiltrak tv-apparatet i caféen de unge karle fra de omkringliggende gårde til et smugkig gennem vinduet.

Når den fysiske kulturarv nedrives, opstår – eller nærmere genopstår – den lokale kollektive erindring og fortælling om stedet. Arkitektskolen i Aarhus, Teater Nordkraft i Aalborg og Thisted Kommune satte denne erindring i spil, da de indgik et samarbejde om en teaterinstallation i det gamle konditori. Et projekt, hvor den fysiske kulturarv skulle bruges til at udveksle fortællinger og styrke den lokale identitet. En del af projektet var at indsamle disse fortæl-

Pålægsmaskine. Indsamlet genstand fra 1970'erne.

linger og videreformidle dem i en teaterinstallation i konditoriets bygninger hen over sommeren 2016. En installation, hvor bygningens fysiske udtryk, materiale og form blev udstillet på en måde, der skulle vække minder hos publikum.

De indsamlede beretninger er efterfølgende overdraget til museet. Skulle denne artikel fremkalde flere erindringer om konditoriet og familien Andersen hos læserne, er man altid velkommen til at kon-

Legetøjsbil. Indsamlet genstand fra 1970'erne.

1990'erne er også kommet på museum. Her et par stave til stavgang.

takte Museum Thy for på den måde at bidrage til samlingen af Thys immaterielle kulturarv.

Enhver landsby indeholder samlingspunkter og erindringssteder. Der kan i en landsby være en kollektiv identitet bundet op på en enkelt bygning som et forsamlingshus eller en virksomhed. Identiteten kan også være knyttet til foreningslivet og andre fæl-

les aktiviteter. Det levede liv er et vigtigt element, når den kulturhistoriske værdi af den fysiske kulturarv skal vurderes.

Museum Thy har deltaget i et pilotprojekt sammen med seks andre museer i det såkaldte »Udkantsdanmark«. Projektet hedder »Landsbyer på kanten« og omhandlede sammenspillet mellem den fysiske kulturarv og det levede liv i landsbyen. Hvert museum foretog undersøgelser i to landsbyer. Vi valgte Klitmøller og Bedsted ud fra de historiske primære erhverv i Thy – fiskeri og landbrug. De to landsbyer udgør vidt forskellige kulturmiljøer, men fælles for dem er, at det aktive foreningsliv præger den fysiske kulturarv, og den fysiske kulturarv påvirker landsbyens kollektive identitet.

Der var stor interesse blandt borgerne i begge landsbyer for at blive klogere på deres egen kulturhistorie, og ét af de mest interessante resultater af undersøgelsen var, at når kulturhistorien er levende i borgernes bevidsthed, styrkes den kollektive identitet – også hos nytillflyttere, der kun har boet i landsbyen i ganske kort tid.

Den fysiske kulturarv i sammenspil med den immaterielle – lokalsamfundets kollektive erindring – skaber en fælles identitet og øger den kulturhistoriske værdi i kulturmiljøet. Borgernes bevidsthed om deres kulturhistorie er derfor et vigtigt element i Museum Thys formidlingsarbejde.

Marianne Sørensen.
Født 1981. Historiker.

Litteratur

- »Kulturmiljø«. Slots- og Kulturstyrelsen, slks.dk/kommunerplan-arkitektur/kulturmiljoe/
Prange, Knud: »Koncentriske cirkler – kommentar til en lokalhistorisk status.« *Fortid og Nutid* 1979, s. 442-447.
Rasmussen, Jørgen Dieckmann: »Fortidens fremtid«. I: Sverrild, Poul (red.): *Folkets arkiver. Sammenslutningen af lokalhistoriske arkiver 1949-1989*. SLA 1989.

Noter

- 1 Rasmussen: 1989, s. 77
- 2 Pranger: 1979, s. 443
- 3 Pranger: 1979, s. 446